

Personer lagförda för brott

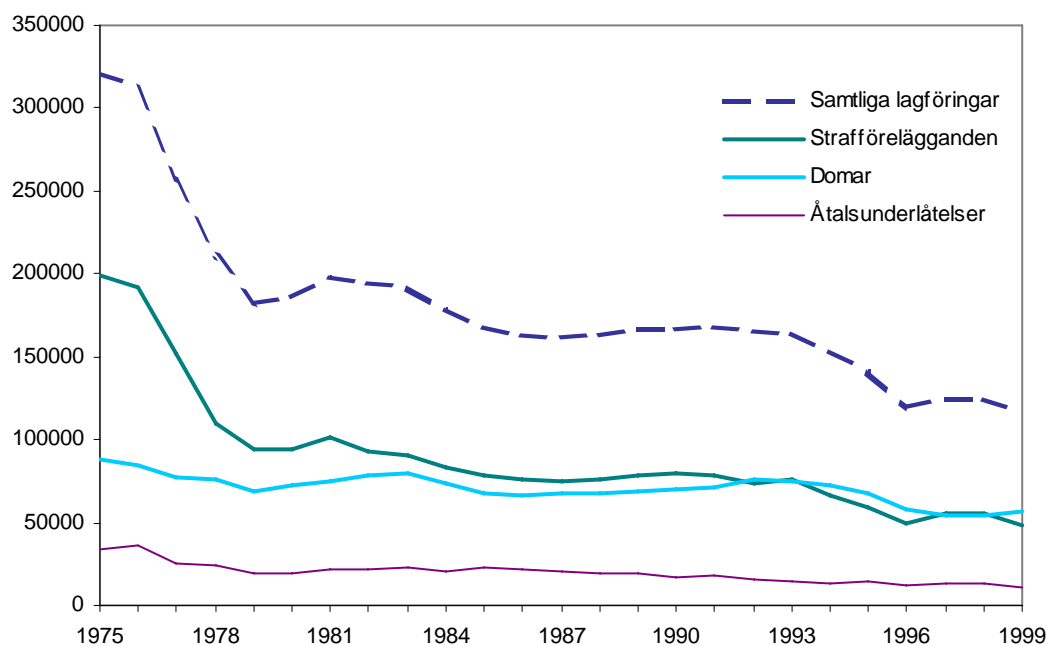
Här ges en kort sammanfattning av statistiken över personer lagförda för brott (lagföringsstatistik). Lagföringsstatistiken används framförallt för att kunna följa utvecklingen av olika påföljder. Däremot är det svårt att utifrån lagföringsstatistiken få en bild av brottsutvecklingen. För hjälp att tolka statistiken – se ”Tolka statistik” här på webbplatsen.

Statistiken över personer lagförda för brott redovisar de personer som av domstol (dom) eller åklagare (strafföreläggande och åtalsunderlåtelse) bedömts vara skyldiga till brottet. Hur personer lagförda för brott definieras kan du läsa om under ”Vad mäter vi?” här på webbplatsen. Till exempel: Visste du att lagföringsstatistiken endast redovisar fällande domar i tingsrätten?

Samtliga personer lagförda för brott

Att en person blir lagförd innebär mycket förenklat att en person förklaras skyldig till brottet. År 1999 lagfördes cirka 115 700 personer. Av dessa fick cirka 59 200 personer så kallade strafförelägganden (böter och/eller villkorlig dom som utfärdas av åklagare) eller åtalsunderlåtelse (den misstänkte bedöms skyldig men åtal väcks inte på grund av att brottet är lindrigt eller att den skyldige är ung). Resterande cirka 56 500 personer, dömdes vid domstol för olika brott.

Sedan år 1975 har antalet personer som lagförts för brott mer än halverats. Den största minskningen inträffade mellan 1975 och 1978, i samband med att fylleri avkriminaliserades år 1977. Under den efterföljande perioden är utvecklingen stabilare, men det har ändå skett en successiv minskning av antalet personer lagförda för brott (se figur 1).

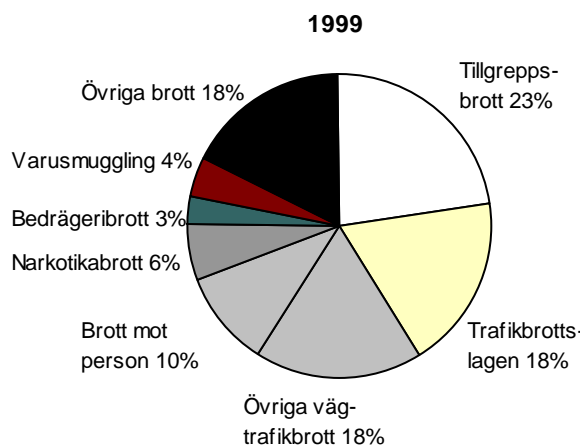

Figur 1. Antal personer lagförda för brott åren 1975-1999.

Brott

Trafikbrott är den vanligaste brottskategorin i samband med lagföringar. År 1999 hade 36 procent av de lagförda personerna begått brott mot olika vägtrafikförfattningar. Brott mot trafikbrottslagen utgör den största kategorin bland vägtrafikförfattningarna. I trafikbrottslagen ingår bland annat rattfylleri, olovlig körning och smitning från olycksplats.

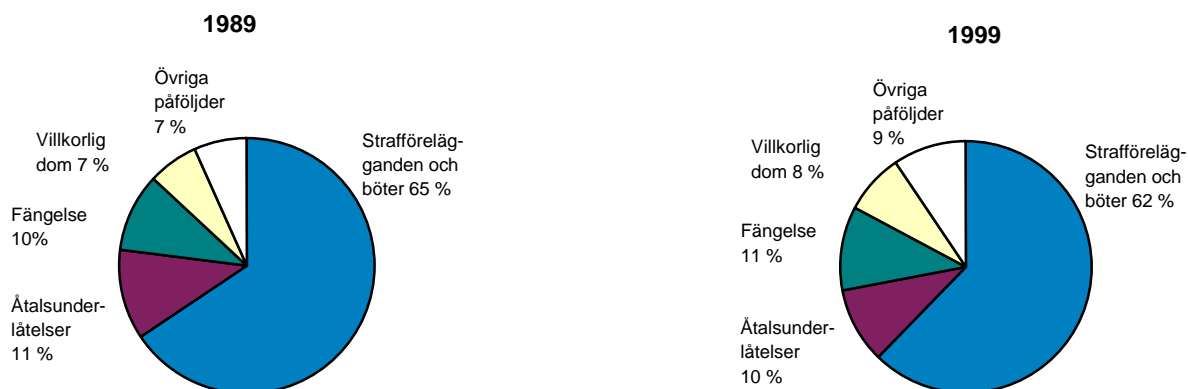
Tillgreppsbrotten uppgick år 1999 till 23 procent av huvudbrotten för de lagförda personerna. Snatteri dominerar bland tillgreppsbrotten. Drygt hälften av tillgreppsbrotten bestod av snatteri år 1999.

Figur 2. Andel personer lagtorda for brott etter huvudbrott ar 1999.

Påföljder

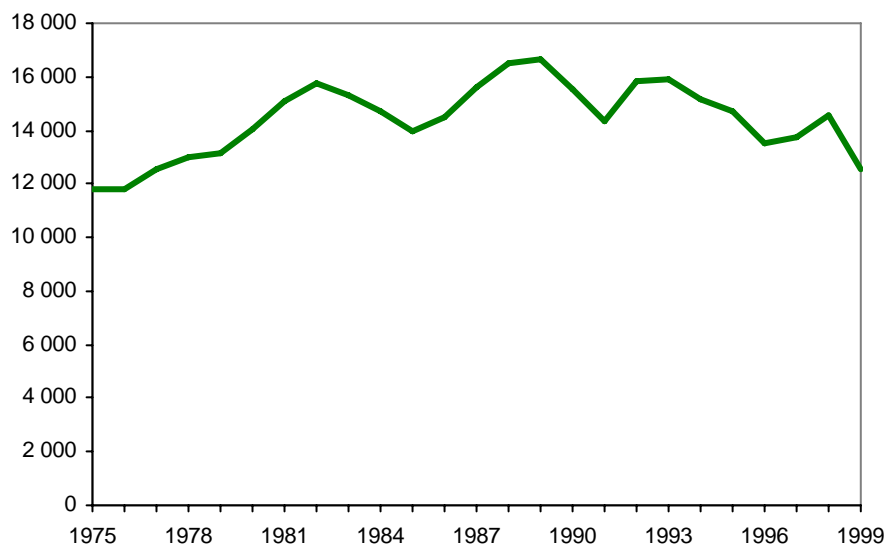
Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att följa utvecklingen av olika påföljder. I figur 3 visas fördelningen av påföljder för år 1989 och 1999.

Figur 3. Andelen lagförda personer efter huvudpåföljd åren 1989 och 1999.

År 1999 var antalet böter, genom domar och godkända strafförelägganden, cirka 72 000. Detta gör böter till den vanligaste påföljden (se figur 3). Andelen böter har minskat något under de senaste 10 åren även om antalet personer som får böter har ökat.

År 1999 dömdes drygt 12 500 personer till fängelse. Vad gäller utvecklingen av fängelsestraffet är det idag en något större andel personer som dömts till fängelse jämfört med för 10 år sedan. Nivån har fluktuerat kraftigt under 1980-talet och framåt, se figur 4.

Figur 4. Antal personer dömda till fängelse, åren 1975-1999.

Den 1 januari 1999 infördes också några nya påföljder. En av dessa är slutna ungdomsvård som är avsedd för ungdomar i åldrarna 15-17 år. Påföljden är tänkt att ersätta fängelse för de yngsta lagöverträdarna. År 1999 dömdes 69 personer till slutna ungdomsvård.

För ungdomar (upp till 21 år) finns det från och med år 1999 också en möjlighet att kombinera en dom om överlämnande till vård inom socialtjänsten med ett krav på att den unge ska utföra oavlönat arbete eller liknande, så kallad ungdomstjänst. Sammanlagt dömdes 12 procent (drygt 250 personer) av de som överlämnades till vård inom socialtjänsten till ungdomstjänst.

Kön

År 1999 var 84 procent av samtliga lagförda personer män. *Antalet* kvinnor som lagförts har legat på en relativt konstant nivå under den första delen av 1990-talet, i genomsnitt strax över 24 500 lagföringar per år. Under de senaste åren har nivån antalsmässigt sjunkit något. Ser man till *andelen* kvinnor som lagförts har det dock skett en ökning. Under 1990-talet har *andelen* kvinnor lagförda för brott ökat från 14 till 17 procent av det totala antalet lagföringar.

Snatteri, bedrägeri, missbruk av urkund och urkundsförfalskning är brottstyper där en hög *andel* av de lagförda är kvinnor. År 1999 utgjorde kvinnorna mellan 29 och 51 procent av alla lagförda för dessa brottstyper. Männerna däremot står för en hög *andel* av lagföringarna när det gäller misshandelsbrott, tillgrepp av motorfordon och sexualbrott. År 1999 var männens *andel* av samtliga lagföringar för dessa brott mellan 91 och 99 procent.

Om man ser till de brottstyper där *antalet* lagförda män respektive kvinnor är hög framträder en något annorlunda bild. Det vanligaste brottet sett i *antal* lagföringar bland kvinnor är snatteri, stöld, brott mot vägtrafikkungörelsen, olovlig körning, varusmuggling och ringa narkotikabrott i nämnd ordning. De vanligaste brotten sett i *antal* lagföringar bland männen är i fallande ordning brott mot vägtrafikkungörelsen, olovlig körning, snatteri, rattfylleri (inklusive grovt brott), misshandel (inklusive grov) och stöld.

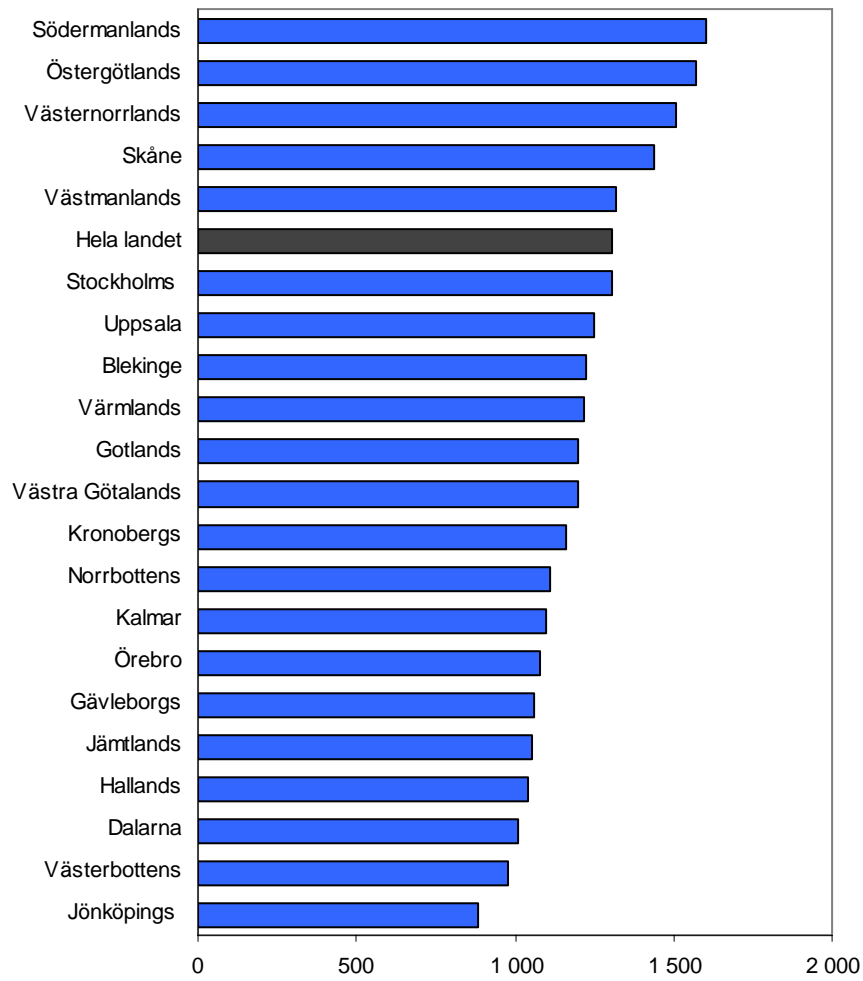
Ungdomar

Cirka 22 300 lagförda personer år 1999 var i åldersgruppen 15-20 år, det vill säga nästan en femtedel av samtliga lagförda personer. Under 1990-talet har antalet ungdomar lagförda för brott genomgått en successiv minskning från cirka 36 000 lagförda personer till 22 300, vilket motsvarar en minskning med 38 procent. Det totala antalet lagföringar har under samma period minskat med 31 procent. Detta innebär att *andelen* lagförda ungdomar under 1990-talet varit relativt konstant (mellan 19 och 22 procent av samtliga personer lagförda för brott).

De brott, där ungdomar utgör en stor andel av samtliga lagföringar, är framförallt skadegörelse, tillgrepp av fortskaffningsmedel, rån och mened, falskt åtal m.m. (kap 15 Brottsbalken). År 1999 utgjorde 15-20 åringar mellan 44 och 66 procent av samtliga personer lagförda för dessa brott. Brottstyper där däremot antalet lagförda ungdomar är högt är framförallt snatteri, stöld, misshandel samt skadegörelse.

Regional fördelning

I figur 5 kan vi se att i förhållande till folkmängden har Södermanlands län det största antalet lagförda personer år 1999, följt av Östergötlands och Västernorrlands län. I dessa län lagfördes mellan 1 500 och 1600 personer per 100 000 av medelfolkmängden år 1999. Minst antal lagföringar i relation till folkmängden hade Jönköpings, Västerbottens och Dalarnas län, med i genomsnitt 950 lagföringar per 100 000 av medelfolkmängden.

Figur 5. Antal personer lagförda för brott per 100 000 av medelfolkmängden i länen år 1999.